

راهنمای راه اندازی

موکبستان

«موکب تخصصی مادر و کودک»

• ویژه موکب داران و فعالان اربعین •

بِسْمِ اللَّهِ

مقدمه

«امروز هدف هر مسلمان باید ایجاد تمدن اسلامی نوین باشد، اگر ظرفیت های کشورهای اسلامی مجتمع بشود، آن وقت تمدن عظیم اسلامی را به جوامع عالم نشان خواهند داد؛ **راهپیمایی اربعین میتواند یک وسیله گویایی برای تحقق این هدف باشد.**» مقام معظم رهبری ۹۸۰:۶۲۷

همانطور که رهبر معظم انقلاب به صراحت بیان فرمودند، عظمت اربعین را نباید محصور در یک راهپیمایی دانست، بلکه اربعین را می بایست ابزار کلیدی تشکیل تمدن جهانی مهدوی به حساب آورد که جلوه ای از سبک زندگی تمدن نوین اسلامی را به نمایش گذاشته است.

اما چه قدر برای زمینه سازی تمدن در اربعین برنامه ریزی شده است؟! چه میزان به ابعاد گوناگون اربعین توجه شده است?!

در این نوشتار تلاش شده است به یکی از پر اهمیت ترین ابعاد مورد غفلت واقع شده اربعین و یکی از زیرساخت های بنیادین تمدن بپردازیم.

یکی از ابعاد مورد غفلت شده اربعین حضور مادرانی است که به خاطر عرض ارادت وافر ایشان نسبت به حضرت سیدالشهدا (علیه السلام)، و دغدغه تربیت فرزندان حسینی، فرزندان خود را به آغوش گرفته و با همه سختی‌ها و مشقت‌ها، قدم در مسیر راهپیمایی اربعین می‌گذارند. بانوانی که **۴۰ درصد زائران** حاضر در مسیر را تشکیل می‌دهند اما به همین میزان توجهی به نیازهای ایشان نشده است!

در توصیف این نیازها همین بس، که در آن وضعیت دشوار آب و هوایی شرایط ویژه جسمی، خستگی و مسائل شخصی و... باید همه حواس خود را معطوف به وضعیت کودکان خود کنند تا پاسخگوی نیازهای گوناگون آنها نیز باشند؛ که این خود مسئولیتی سخت‌تر و مشقتی مضاعف است. همچنین در این رویداد پربرکت خانوادگی، علاوه بر مادران، کودکان نیز سهم ویژه‌ای دارند؛ همان‌هایی که علیرغم برخی دشواری‌ها، در این مسیر، نفس به نفس در کنار پدر و مادر خود حرکت می‌کنند تا وجودشان را نذر امام شهیدشان کنند. حال اما سوال اینجاست:

برای پاسخگویی به اقتضائات حضور مادران و کودکان چه میتوان کرد؟!

در سال های اخیر، به همت و توجه فعالان مادر و کودک اربعین، موبک های اختصاصی تحت عنوان «**موبک مادر و کودک**» در طول مسیر اربعین به صورت محدود برپا و مورد استقبال خانواده ها واقع شده است. به همین سبب و به امید گسترش توجه به زائران مادر و کودک بر آن شدیم در این کتابچه **مسیر راه اندازی موبک مادر و کودک** را برای شما فعالان و خادمان عزیز بیان و به ارائه پیشنهادهای پردازیم. این کتابچه با همراهی کارشناسان و فعالان مادر و کودک توسط سازمان ملی تعلیم و تربیت کودک و جامعه ایمانی مشعر آماده شده است. در تلاش هستیم به پیوست های مختلف این راهنما را تکمیل کرده و مسیر اقدام را برای فعالان و خادمان عزیز تسهیل کنیم؛ به همین منظور از تمامی دغدغه مندان تقاضا می‌کنیم پیشنهادات و انتقادات خود را از طریق نشانی [@moukebkoodak](https://t.me/moukebkoodak) در پیام رسان ایستا با ما در میان بگذارند.

امید که این ذره تلاش ما به آستان کبریایی شان رسد و مقبول افتد
ان شاء الله

فهرست

بخش اول: چرایی و چیستی ۶

۱. ضرورت تربیتی موبک مادر و کودک ۷

۲. تعریف موبک مادر و کودک ۹

۳. اهداف موبک مادر و کودک ۱۰

۴. شاخص های موبک مادر و کودک -

بخش دوم: خدمات مادر و کودک ۱۲

۱. خدمات رفاهی ۱۳

۲. خدمات اختصاصی کودک ۱۸

۳. خدمات خانوادگی ۲۷

بخش سوم: نکات برگزاری -

بخش چهارم: آداب موبک مادر و کودک -

بخش اول:
چراپی و چیسینی

ضرورت مویب مادر و نورد

همانطور که گفته شد راهپیمایی اربعین می تواند زمینه ساز تحقق هدف نهایی امت اسلامی یعنی تشکیل تمدن عظیم و نوین اسلامی باشد، اما

زیرساخت برپایی یک تمدن چیست؟!

طبق فرمایش مقام معظم رهبری:

«منابع انسانی، زیرساخت هر تمدنی

به شمار می رود و **برپاکنندگان**

تمدن نوین اسلامی نسلی هستند

که اکنون در اختیار معلم ها قرار دارند.»

پس با توجه به آنچه بیان شد میتوان

اینگونه برداشت کرد که امروزه، توجه به

نسل آینده و آماده سازی این نسل برای تحقق تمدن

نوین اسلامی، جزو وظایف همگان به حساب می آید.

به همین سبب چگونه می شود از کنار فرصت بی

نظیری بستر تمدنی اربعین به راحتی عبور کرد؟!

در سفر اربعین ظرفیت های زیادی برای تربیت کودکان نهفته است؛ **این سفر بهترین سفر تربیتی و ارزشی برای خانواده هاست که می توانند آموزه ها و درس های**

هدف قیام کربلا را در این مسیر تجربه کنند

و از آن الگو بگیرند؛ و شاید به جرئت بتوان

گفت ساعت ها سخنرانی نمی تواند

مانند حضور خانوادگی در راهپیمایی

اربعین برای کودکان درس های

عاشورا را به تصویر بکشد!

اما چه بسیار تاسف برانگیز است که

برای بهره مندی از این ظرفیت عظیم برنامه

ریزی نکرده ایم و از این نسل آینده در مسیر غفلت

کرده ایم؛ نسلی که اگر در محیط تربیتی اربعین ذره

ای از محبت امام را درک کند و دل گره به محبت امام

بزند، دیگر گرفتار محبت های دروغین دنیا نمی شود!

«مهم ترین هدف ما

رسیدن به تمدن اسلامی

است؛ از این رو پایه و اساس

تحقق این هدف، تربیت

نسلی است که بتواند این

هدف را تحقق بخشند»

مقام معظم رهبری

توجه نشود، امکان دارد تجربه یا ذهنیت نامطلوبی برای کودک از پیاده روی اربعین شکل بگیرد.

به همین خاطر است که **وجود موکب های مادر و کودک جهت حمایت و پشتیبانی خانواده های حاضر در مسیر پیاده روی اربعین ضروریست** تا بخشی از اقتضات سفر همراه با خردسال را با خدمات گوناگونی که در مسیر ارائه می دهند، از عهده خانواده ها برداشته و همچنین زمینه ساز ایجاد انس و علاقه کودکان به امام حسین (علیه السلام) باشند.

موکب های مادر و کودک می توانند میدان اصلی تربیت نسل حسینی در پیاده روی اربعین و حتی راهنمای خانواده ها در مسیر تربیت نسل آینده باشند. از دیگر نکاتی که باید به آن اشاره کرد این است که سفر خانوادگی اربعین با تمام شیرینی هایش، سختی های بسیاری دارد که **می تواند همانطور که ثمره های بسیاری دارد، در صورت بی احتیاطی آسیب هایی نیز به همراه داشته باشد.** یعنی اگر به اقتضات سفر با خردسال و ظرفیت های او

تخریف موبل مادر و کودك

۱. **موبل تخصصی مادر و کودك:** که به صورت اختصاصی و متمرکز به ارائه خدمات مادر و کودك می پردازد.
۲. **موبل عمومی با افزونه مادر و کودك:** که فعالیت عمومی خود را برای مخاطب بزرگسال دارند و به صورت جنبی برای مادران و کودكان خدماتی را ارائه می کنند.
۳. **موبل عمومی با ملاحظات مادر و کودك:** که فقط به ارائه خدمات عمومی همراه با رعایت ملاحظات و توجه هایی به مخاطب مادر و کودك می پردازد.

موبل های مادر و کودك ، موبل های تخصصی هستند که در مسیر پیاده روی اربعین به مادران و کودكان زیر سه سال خدمات ویژه ارائه می کنند.

هدف از این موبل ها **فراهم سازی فضایی برای ارائه خدمات تخصصی به مادران و کودكان** هست تا بستری برای حضور هرچه بیشتر مادران و کودكان در پیاده روی اربعین ایجاد بکند.

موبل ها می توانند به سه صورت باشند:

اهداف موب مادر و کودک

۱. زمینه سازی انس با اهل بیت (علیهم السلام):

از دیرباز تاکنون مجالس عزاء اهل بیت موجب ارتباط عمیق تر و آمیخته با احساس می شوند، که محبت امام را در قلب مومنین نهادینه می کند؛

این حُب همان وسیله ارتباط اصلی

ما با اهل بیت (علیهم السلام) است.

که انسان در زندگی بر اساس آن شاکله می یابد؛ اگر این حُب بر مدار حق و ولایت باشد انسان به سمت کمال خود حرکت می کند و اگر بر مدار باطل شکل پیدا کند رفته رفته

انسان را از مسیر اصلی زندگی اش خارج می کند. به همین خاطر است که اصلی ترین هدف در برپایی موبک مادر و کودک زمینه سازی انس کودکان با اهل بیت (علیهم السلام) است؛ چرا که شاکله عاطفی

انسان در هفت سال نخست زندگی شکل می گیرد. به همین سبب مهم آن است که کودک در هفت سال اول، نسبت به هیئت و مفاهیم دینی، اتفاقات و مناسک مذهبی، داستان ها و قصه های

عاشورایی احساس خوبی پیدا کند و

تجربه و خاطرات شیرینی داشته باشد

اگر کودک معرفت به امام و در ادامه

حُب به امام پیدا نکند ناگزیر است از

اینکه برای تکامل خود الگو پیدا کند

و در گیر الگوها و اسطوره هایی باشد

که هیچ نسبتی نه تنها با فرهنگ و عقاید و

باورهای او ندارد بلکه دشمنی هم دارند و غیر واقعی

و تخیلی اند و این آسیب به معنای تغییر جهت مسیر

کودک از مسیر کمال به مسیری غیر از کمال است

که قطعاً ضرر است چون دیگر مسیر کمال نیست!

اگر کودک معرفت به

امام و در ادامه حُب به امام

پیدا نکند ناگزیر است از اینکه برای

تکامل خود الگو پیدا کند و در

گیر الگوهایی باشد که هیچ

نسبتی با او ندارد!

۲. هویت بخشی دینی:

یکی دیگر از اهداف تربیتی موبک های مادر و کودک توجه به هویت یابی اولیه دینی کودک است؛ همانطور که بیان شد کودکان زیر هفت سال شکل یابی خود را با ارتباط با محیط های پیرامون و الگوهای اطراف خود انجام می

دهند، به همین منظور هرچه محیط هایی که در آن قرار می گیرند و رفتارهای دینی اطرافیان بتواند فرصت تجربه و ذهنیت بهتری در اختیار کودک قرار بدهد مطلوب تر و مفید تر است.

۳. تخلیه هیجانات:

دوره کودکی دوره جمع سرمایه هاست، **اگر به این سرمایه ها توجه نشود، منجر به فساد این سرمایه ها می شود!**

به همین خاطر لازم است در مسیر پیاده روی اربعین برای تخلیه هیجانات کودک و جلب نشاط و شادی او به تناسب برنامه ریزی کرد.

۴. تمرین زیست مومنانه:

حرکت اربعین پیش از هر چیزی می تواند جلوه نابی از زیست مومنانه ظهور را به

تصویر بکشد و تمرین تجربه سبک زندگی تازه ای نه تنها برای بزرگ ترها بلکه برای کودکان حاضر در مسیر پیاده روی هم باشد.

به همین خاطر است که توصیه می شود فرصت خدمت به زائران و همچنین تماشای

صحنه های زیبای اربعین را برای کودکان فراهم کنیم تا این تصویر و رویای تمدنی بر روح آنها نقش بندد.

در جهانی که چه شرق و چه غرب زور می گوید نسل آینده باید ارزش و اهمیت ایستادگی را از هم اکنون بیاموزد تا در پرتو این آموزه ها تمدن ساز شود!
مقام معظم رهبری

بخش دوم: خدمات مادر و کودک

جهت دریافت پیوست های این بخش به کانال هیأت و کودک
به نشانی @heyatkoodak در ایتا مراجعه کنید

انضامات رفاهی مادر و کودک

زائران مادر و کودک در اربعین نیازهای اولیه ای دارند که غالباً بدان توجه جدی نمی شود، در این بخش سعی شده است با توجه به پژوهش های صورت گرفته، برای مسائل و نیازهای گوناگون مادران و کودکان پیشنهادهای ارائه شود این پیشنهادات می تواند در قالب غرفه هایی مجزا یا خدمتی جانبی متناسب با امکانات شما ارائه شود

الف) خوراک کودک:

۲. تنقلات: در مسیر پیاده روی معمولاً کم پیش می آید که میان وعده های اختصاصی برای کودک پیدا شود، به همین سبب توصیه می شود میان وعده های سبک و سالم مانند بیسکویت مادر، چوب شور، انواع پوره میوه و... تهیه و توزیع شود که خاطره خوبی هم شکل بگیرد.

۳. غذای مخصوص: غذاهایی که موکب ها توزیع می کنند بیشتر به صورت پلویی و لقمه ای ست که جویدنش برای بچه هایی که دندان ندارند یا تازه دندان درآورده اند سخت است، به همین منظور توزیع غذاهایی مانند فرنی، سوپ و... ولو در حد وعده صبحانه مفید است.

پذیرایی موکب ها در اربعین در حالت عادی، زائران را از همراه داشتن انواع و اقسام خوراکی ها بی نیاز می کند. اما برای خانواده هایی که در مسیر پیاده روی فرزند کوچک همراه دارند ماجرا کمی متفاوت است؛

۱. شیرخشک: یکی از نیازهای این خانواده در دسر همراه داشت شیرخشک یا نگرانی تمام شدن آن است به همین منظور توزیع شیرخشک به خانواده های همراه با فرزند کوچک می تواند مفید باشد.

نکته: البته توصیه می شود اگر قصد تهیه دارید برای نوزاد تهیه نکنید و به صورت کلی زیاد هم تهیه نکنید.

ب) بهداشت و سلامت:

یکی از محدودیت‌های حساس و مهم پیاده روی اربعین مسئله سلامت زائران به خصوص کودکان است که نسبت به گروه‌های دیگر حساس‌تر هستند، به همین منظور پیشنهادهای در سه بخش تجهیزات، نیروی انسانی و امکانات ارائه می‌شود:

بخش اول: تجهیزات

۱. کمک‌های اولیه: وجود بسته‌های کمک‌های اولیه یا حضور افرادی که مهارت کمک‌های اولیه را دارند به صورت عمومی در هر موبکی لازم است، چراکه بسیاری از اقدامات اولیه پزشکی هستند که اگر جدی گرفته نشوند می‌توانند خدای ناکرده منجر به خسارت بیشتری شوند.

۲. اقلام دارویی:

در سال‌های اخیر مراکز پزشکی در طول مسیر حضور دارند اما غالباً امکانات و داروهای ویژه را ندارند، یکی از پیشنهادات اختصاصی موبک‌های مادر و کودک این است که در کنار مجهز بودن به داروهایی که به صورت متداول برای گرم‌زدگی، سوختگی، مسمویت غذایی و... استفاده می‌شود برخی از داروهای ویژه کودکان را نیز با مشورت پزشک متخصص همراه داشته باشند.

پودر بچه، دستمال مرطوب و پمادهای مالشی برای رفع گرفتگی از پرکاربردترین اقلام بهداشتی اربعین می‌باشد.

نکته: البته همراهی بیش از اندازه دارو نیاز به مجوز دارد به همین خاطر بهتر است با هماهنگی هلال احمر شهر خود داروهارو از مرز رد کرده و آن طرف مرز تحویل بگیرید.

۳. داروهای طبیعی: پیشنهاد می شود برای بیماری های رایج، از داروهای طبیعی مانند عرق نعنا، نبات، عنبرنسارا و انواع پودر گیاهی به صورت بسته بندی به زائران بدهید.

۴. پوشک: از نیازهای همیشگی خانواده های دارای کودک، تهیه پوشک در اربعین است؛ به همین منظور پیشنهاد می شود تعدادی پوشک جهت توزیع تهیه کنید.

نکته: به تجربه توصیه می شود اگر قصد تهیه پوشک دارید بیشتر سایز ۳ و ۴ تهیه کنید که متقاضی بیشتری دارد!

۵. لوازم بهداشتی بانوان: یکی دیگر از نیازهای بانوان حاضر در مسیر پیاده روی لوازم بهداشتی اختصاصی آنهاست که دسترسی به آن در مسیر پیاده روی سخت می شود؛ به همین منظور توزیع این لوازم می تواند مفید باشد.

بخش دوم: نیروی انسانی

۱. پزشک متخصص: یکی از نگرانی های همیشگی خانواده ها بیماری کودکان در مسیر پیاده روی و عدم دسترسی به پزشک اطفال است؛ به همین سبب حضور پزشک متخصص در موبک های مادر و کودک بسیار دلگرم کننده است.

۲. پرستار کودک: در صورت عدم حضور پزشک متخصص، حضور یک پرستار کودک که اقدامات پزشکی اولیه را هم بتواند انجام بدهد بسیار مفید است چراکه معمولاً به سبب ازدحام و سرعت بالای خدمت رسانی امکان دارد پزشک یا پرستار مستقر شرایط کودک را در نظر نگیرد و یا حتی خدای ناکرده سهواً دچار بی دقتی بشود.

نکته: البته توصیه می شود اگر قصد تهیه دارید برای نوزاد تهیه نکنید و به صورت کلی زیاد هم تهیه نکنید.

۳. ماساژور بانوان: پیاده روی اربعین به سبب مسافت بسیار و سختی هایی که دارید، منجر به خستگی جسمی زائران می شود، سال هاست یکی از خدمات اصلی موبک ها، ماساژ زائران در مسیر است که خستگی راه طولانی را از بدن زائران خارج می کند؛ اما کمتر پیش می آید که برای بانوان و به ویژه مادران که سختی های مضاعفی را به دوش می کشند این خدمت وجود داشته باشد؛ به همین منظور ارائه خدمت ماساژ برای مادران در موبک های مادر و کودک بسیار توصیه می شود.

امکانات

- ۱. سرویس بهداشتی اختصاصی:** یکی از دردهای والدین در مسیر اربعین، پیدا کردن سرویس بهداشتی پاک و مجهز است، جدای از آنکه گاهی اوقات عدم توانایی کنترل بعضی از کودکان، ماجرا را برای پیدا کردن سرویس بهداشتی خلوت هم سخت تر می کند؛ به همین منظور قرار دادن یک سرویس اضطراری برای کودکان، مادران باردار و دیگر افراد کم توان در صورت امکان مفید است.
نکته: اختصاص اتاق تعویض هم برای نوزادان خوب است.
- ۲. امکانات استحمام کودک:** از دیگر نگرانی های والدین در استحمام کودکان، علاوه بر مکان حمام، عدم وجود لوازم

استحمام مانند شامپو یا صابون مخصوص کودکان است؛ به همین سبب اختصاص محیط مناسب برای حمام و تهیه لوازم مخصوص دلگرم کننده خواهد بود.

۳. لباسشویی: یکی دیگر از نیازهای خانواده ها در طول مسیر نیاز به امکانات شست و شوی لباس هست که به ندرت در مسیر اربعین پیدا می شود؛ به همین منظور پیشنهاد می شود لباسشویی هایی برای شست و شوی لباس بانوان و به ویژه کودکان تعبیه شود.

نکته: البته آب و برق این لباسشویی ها را از قبل باید فراهم کرد و توجه داشت کهنه شورها بسیار پرمصرف هستند.

ج) تعمیرات:

۲. تعمیرات کالسکه: خانواده هایی که همراه با فرزند در مسیر پیاده روی حضور دارند غالباً همراه خود کالسکه یا چرخ برای حمل کودک یا وسایل خود دارند، که بسیار زیاد ممکن است این کالسکه یا چرخ دچار مشکل فنی بشود و در این صورت ادامه مسیر هم برای کودک و هم برای خانواده بسیار سخت خواهد شد؛ بنابراین پیشنهاد می شود برای ارائه خدمات تعمیرات برنامه ریزی کنید و فرد متخصصی که به امور فنی مسلط است به همراه تجهیزات و ابزار لازم برای تعمیر کالسکه، همراه خود ببرید.

۱. خیاطی و کفافی: یکی از متداول ترین در دسرهای زائران در اربعین نیاز به تعمیر لباس، کوله یا کفش است که بعضاً نیازمند چرخ دستی یا تجهیزات تخصصی است؛ به همین خاطر پیشنهاد می شود در کنار خدمات دیگر، برای این خدمت هم برنامه ریزی کنید، همراه خود نیروی متخصص به همراه چرخ دستی و تجهیزات لازم را ببرید.

نکته: ترجیحاً چرخ خیاطی دستی همراه خود ببرید تا نیاز به برق نداشته باشد. سعی کنید نخ ها و سوزن های مختلف را همراه خود ببرید تا بتوانید انواع پوشاک، کیف ها، کفش ها و... را تعمیر نمایید.

۲. فضات اختصاصی کودک

همانطور که بیان شد اصلی ترین هدف، رقم زدن یک خاطره به یادماندنی از پیاده روی اریعین برای کودکان است؛ به همین خاطر در این بخش، برنامه های مختلفی که به عنوان یک غرفه مجزا یا برنامه جانبی میتوان برای کودکان اجرا کرد پیشنهاد می شود:

۱. رنگ آمیزی:

رنگ آمیزی یکی متداول ترین فعالیت های کودکان به حساب می آید که هم سرگرم کننده است و هم دارای جذابیت بالایی برای کودکان است؛ برنامه رنگ آمیزی را با ساده ترین امکانات و کمترین هزینه میتوان در هر محیط و برای هر گروهی اجرا کرد.

امکانات مورد نیاز: جهت برگزاری این برنامه به نسبت ظرفیت نیاز به لوازم التحریر (مداد رنگی، پاک کن، تراش و...) و کاربرگ های آماده رنگ آمیزی دارید.

نکته: با توجه به مدت زمان محدود توقف خانواده ها، پیشنهاد می شود کاربرگ ها را در ابعاد ۲۵ چاپ کرده تا نیاز به زمان کمتری برای رنگ آمیزی داشته باشد

ملاحظات: اجازه دهید بچه ها خودشان رنگ آمیزی کنند و برای آن ها رنگ نکنید؛ حتی به اندازه یک شکلات به آنها جایزه بدهید و برگه های نقاشی را برای فضا سازی بر روی دیوار نصب کنید تا کودکان هم احساس رضایت و شخصیت پیدا کنند.

۲. پرده خوانی:

پرده خوانی یا نقالی، هنر نقل داستان های عاشورایی از روی تصاویر است؛ یک نفر به عنوان نقال با لحن شیوا و روایتی کودکانه به نقالی و بیان داستان هر پرده که اختصاص به یک شخصیت از کربلا دارد می پردازد و با این روش کودکان را با قصه عاشورا آشنا می کند.

امکانات مورد نیاز: شما برای برگزاری این برنامه نیاز دارید تصاویر پرده خوانی را به صورت آماده تهیه و یا خودتان چاپ کنید و همچنین بر روایت های مرتبط با هر تصویر هم مسلط شوید.

بهتر است یک نفر نقال آموزش دیده که بتواند به شکلی جذاب داستان را برای کودکان روایت کند همراه شما باشد که این برنامه به بهترین شکل برگزار شود.

ملاحظات:

● سعی کنید این غرفه در محل عبور کودکان و خانواده ها برگزار شود.

● جهت حفظ ارتباط کودکان با داستان، سعی کنید نقالی را فعالانه و با انرژی مناسب و همراه تغییر تن صدا اجرا کنید

● از مشارکت خود کودکان در مسیر داستان استفاده کنید مثلا از آنها سوال پرسید یا از آنها بخواهید خودشان را جای شخصیت های داستان بگذارند و بعد پاسخ دهند یا تصمیم بگیرند.

● با کمک کودکان داستان را جمع بندی کنید و از آنها بخواهید فهم خودشان و نکاتی که فهمیدند را بیان کنند.

نکات آموزشی پرده خوانی:

پرده خوانی روشی است که بچه های این دوره کمتر با آن روبه رو شده اند و یا حتی

آن را تجربه نکرده‌اند، همین تازگی می‌تواند بر تاثیرگذاری آن بیافزاید.

روش اجرا:

قبل از هرچیز شما احتیاج دارید تا مواد اصلی داستان و مواردی که قرار است بیان شود را برای خودتان طرح اولیه بنزید. این به این معناست که بدانید شما می‌خواهید کدام قسمت از داستان واقعه عاشورا را روایت کنید.

پرده خوانی بدون شور و حرارت در بیان ماجرا، همان داستان تعریف کردن ساده است. این روش احتیاج دارد تا شما با استفاده از چاشنی‌هایی مانند تغییر تُن صدا، تغییر ریتم بیان موضوع، حرکت های مرتبط با داستان و... موضوع را به بچه‌ها منتقل نمایید. اگر گروه سنی فرزندان شما در اواخر دوره دبستان

باشد، می‌توانید این قسمت از ماجرا را به عهده خودشان بگذارید تا هر کدام بخشی از ماجرا را از روی تصاویر و نوشته‌هایی که شما برای‌شان تهیه کرده‌اید اجرا کنند. این روش برای آن‌ها شاید جذاب‌تر نیز باشد چرا که خودشان هم قسمتی از برنامه هستند و همین واگذاری مسئولیت را نشانه بزرگی از قبول کردن آن‌ها به عنوان فردی دارای توانمندی، می‌دانند.

۳. قصه‌گویی:

قصه‌گویی از علاقه‌مندی‌های غالب کودکان به حساب می‌آید که اگر با اجرای مناسب قصه‌گو همراه باشد می‌تواند جذب‌کننده و آموزنده باشد.

امکانات مورد نیاز: برای قصه‌گویی داستان مناسب رده سنی مخاطب انتخاب کنید و ترجیحاً کتابی را انتخاب کنید که دارای تصویر باشد و به تعداد تهیه شود که هنگام قصه‌گویی، کودکان کتاب‌ها را ورق بزنند و تصاویر را ببینند.

نیروی انسانی: برای یک قصه‌گویی خوب به یک نفر که بتواند با انرژی، حرکت بدن و صدای مناسب اجرا کند نیاز دارید.

ملاحظات:

● تن صدا را تغییر دهید!

مهم نیست چه داستانی برای کودکان

می‌گویید، لحن صدای شما می‌تواند هم به درک داستان و هم به درگیرکردن کودکان در روند داستان کمک کند. از صدای خود برای انتقال داستان استفاده کنید؛ برای این کار شما می‌توانید: صدایتان را آهسته یا تند کنید و حجم صدای خود را تغییر دهید و در زیر و بمی صدای خود تغییر ایجاد کنید!

ایده خوب دیگر این است که از صداهای متفاوت برای شخصیت‌های مختلف داستان استفاده کنید. این به کودکان کمک می‌کند تا بین همه افراد مختلف تمایز قائل شوند و همچنین می‌تواند به آنها کمک کند تا شخصیت‌ها را به طور مؤثرتری تجسم کنند.

● سوال پرسید!

شما می‌توانید در هنگام قصه‌گویی برای

کودکان مکث کنید و چند سوال از آنها بپرسید. این سوالات علاوه بر اینکه کمک می‌کند کودک با داستان درگیر شود می‌تواند به شما اطمینان دهد که او در حال دنبال کردن داستان است. کودک را تشویق کنید تا هم در مورد اتفاقات داستان و هم در مورد احساساتش در طول داستان با شما صحبت کند. این روش باعث می‌شود کودک احساسات شخصیت‌های داستان را نیز به خوبی درک کند. در واقع می‌توان گفت قصه گویی یکی از بهترین روش‌ها برای آموزش همدلی به کودکان است.

گاهی نیز کودکان در حین داستان خواندن در مورد بخش‌های مختلف قصه سوال می‌پرسند. یک قصه گوی خوب هیچ وقت سوالات کودکان را بدون

پاسخ نمی‌گذارد. شما به عنوان مربی باید این پرسش‌گری را تشویق کنید و به تک تک سوالات کودکان پاسخ دهید.

توقف برای پرسیدن سوالات از کودکان در حین خواندن یا گفتن داستان می‌تواند به آنها کمک کند که در داستان درگیر شده و اتفاقات را دنبال کند. آنها را تشویق کنید که هم در مورد آنچه اتفاق می‌افتد و هم در مورد احساسشان در طول داستان، پاسخ دهند.

● آموزش ببینید!

از ویدئوهای آموزشی که در اینترنت است استفاده کنید تا مهارت‌های قصه گویی را بیاموزید و آنها را تقویت کنید.

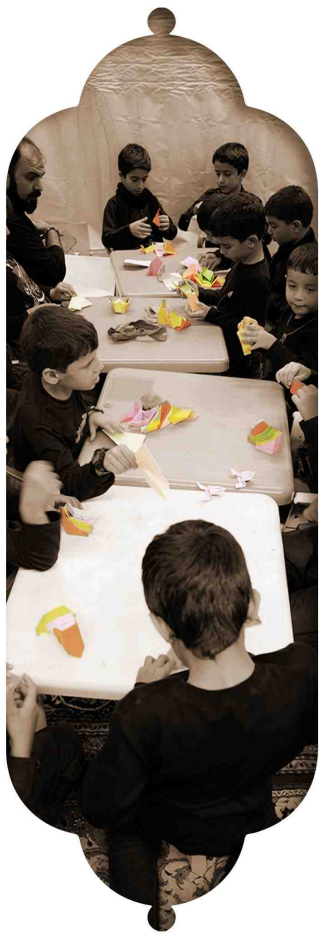
۴. اوریگامی:

اوریگامی کاردستی جالب و محبوبی است که اصولاً با تازدن کاغذ درست می شود. ساخت انواع اشکال جالب از ساده تا پیچیده؛ مثل انواع گل، نشان کتاب، خیمه، پرنده و... هدف اوریگامی است. اوریگامی علاوه بر اینکه یک کار بسیار لذت بخش برای کودکان است به تقویت توانایی حرکت دست هم کمک می کند؛ به همین جهت پیشنهاد می شود در کنار بخش هایی مانند قصه گویی یا نمایش از اوریگامی استفاده کنید.

امکانات مورد نیاز: کاغذ رنگی به تعداد مناسب، قیچی، چسب ماتیکی یا نواری و...
نیروی انسانی: برای این برنامه یک فرد مسلط به ساخت اشکال اوریگامی و دارای توان ارتباط گیری با کودکان انتخاب کنید.

نکات و ملاحظات:

- در انتخاب شکل برای کودکان، به رده سنی و توان آنها توجه کنید.
- با توجه به رده سنی به آنها در ساخت شکل کمک کنید و بیش از اندازه مداخله در ساخت نداشته باشید و اجازه آزمون و خطا به آنها بدهید.
- تا جای ممکن اولویت را بدهید به اینکه خودشان شکل ها را بسازند. در صورت ضرورت کمک کنید. وقتی کودک با زحمت خودش کار را به سرانجام برساند، احساس اعتماد به نفس و نشاط بیشتری میکند. همچنین خاطره بهتری برایش به یاد می ماند.

۵. سرود و همخوانی:

پخش سرود و همخوانی کودکان با آن، گاهی در مسیر اربعین، می تواند روح تازه ای برای لحظاتی به زائران دهد؛ خصوصا کودکان با احساسات لطیفشان با سرود ارتباط برقرار کرده و همراهی می کنند و می توانند جوی عاشقانه یا حماسی برای لحظاتی در مسیر ایجاد کند.

امکانات مورد نیاز: سیستم صوتی مناسب **نیروی انسانی:** بهتر است برای اجرای این برنامه یک مجری برای کمک به کودکان در خواندن و همخوانی با آنها و یک نفر برای مدیریت صحنه و رفت و آمدها باشد.

نکات و ملاحظات:

● از سرودهای آشنا و شنیده شده برای کودکان استفاده کنید تا سریع تر ارتباط بگیرند و خاطره انگیز باشد.

● از قبل تعدادی از کودکان را آماده کرده و تمرین کنید؛ در زمان مناسب که سر و صدای مسیر کم باشد و نزدیک اذان نباشد، بچه ها را در مکان مناسب یا سن مستقر کنید، صوت را پخش کنید و شروع به خواندن کنید تا جمعیت جمع بشود.

● اجازه دهید کودکان دیگر از هر جا به جمع شما اضافه شوند و همراهی کنند حتی اگر نظم صحنه کمی به هم بریزد؛ برای زائران و والدین، جو هرچه انعطاف پذیرتر باشد دلنشین تر است.

● والدین را تشویق کنید تا با موبایل هایشان از کودکانشان فیلم بگیرند و این صحنه را ثبت کنند.

۶. نقاشی:

شاید بتوان گفت نقاشی کردن هنر محبوب تمام کودکان است. کودکان از کشیدن نقاشی جدید کودکانه در هر جایی لذت بسیاری می برند و به نوعی با این کار ارتباطات برقرار می کنند.

نقاشی نه تنها با مداد بلکه با ابزارهای متفاوتی می شود انجام گیرد که هر کدام جذابیت های خود را دارد مثلا مداد شمعی، آبرنگ، رنگ انگشتی و ...

یکی از ایده های خوب برای موب های مادر و کودک برگزاری برنامه نقاشی همگانی است؛ یعنی یک فضای بزرگ مثلا روی دیوار غرفه آماده شده و هر کودکی قسمتی از این دیوار را نقاشی می کند تا تمام فضا به یک تابلوی نقاشی بزرگ را تبدیل بشود.

امکانات مورد نیاز: برای این برنامه به

تعداد زیادی از ابزارهای مختلف نقاشی (مداد رنگی، مداد شمعی، آبرنگ، رنگ انگشتی و ...)، لوازم التحریرهای مورد نیاز، کاغذ سفید (در سایزهای مختلف) یا بنر سفید متری نیاز دارید.

نکات و ملاحظات:

- نکات اصلی ای که برای برنامه رنگ آمیزی بیان شد برای این برنامه ها هم صدق می کند مانند نصب نقاشی ها به دیوار، جایزه دادن به کودکان و ...

- علاوه بر این پیشنهاد می شود این برنامه را در کنار یکی از برنامه های دیگر مانند پرده خوانی، قصه گویی یا نمایش عروسکی برگزار کنید و از کودکان بخواهید آن چیزی را که از داستان هر کدام از این برنامه ها فهمیدند، برای شما بکشند.

۷. بازی:

مهم ترین و موردعلاقه ترین فعالیت هر کودک بازی است، فرقی نمی کند کجا و چگونه؟ هر جایی و با هر وسیله ای کودک می تواند بازی خودش را شروع کند؛ به همین خاطر از مهم ترین پیشنهادها برای موبکب مادر و کودک برپایی غرفه بازی است؛ با توجه به ابعاد شخصیتی کودکان پیشنهاد می شود در دو گروه بازی های حرکتی و بازی های فکری اقدام به تدارک و برنامه ریزی بازی ببیند. بازی های حرکتی مانند مار و پله، ساخت سازه های چوبی و پلاستیکی (لگو) و... و بازی های فکری مانند جورچین و... **امکانات مورد نیاز:** بهتر است پیش از هر چیز فضای مناسبی را به بازی بچه ها اختصاص بدهید. لوازم بازی های مختلف

را به تعداد کافی همراه خود ببرید و به نسبت شرایط و گروه های مختلف بازی های مختلف را با کودکان انجام دهید.

نکات و ملاحظات:

- متناسب با گروه سنی، علاقه و ظرفیت کودکان، بازی ها را طراحی و برگزار کنید.
- شرایط محیطی بازی بچه ها را در نظر گرفته و به نسبت آن برنامه ریزی کنید.
- ایمنی محیط و لوازم بازی را حتما بررسی کرده و مراقب خطرات احتمالی باشید.
- برای سلیقه های مختلف بازی های گوناگون همراه داشته باشید.
- از هرگونه فعالیت های تنش زا مانند رقابت های بیش از اندازه، تفاوت گذاشتن یا قراردادن امکانات خاص به صورت محدود که منجر به اختلاف و درگیری بین کودکان می شود پرهیز نمایید!

۸. نمایش صحنه‌ای و عروسکی:

اجرای نمایش خصوصا با عروسک‌های نمایشی از آن دسته از فعالیت‌های آموزشی است که جذابیت بالایی برای کودکان و ظرفیت بسیار خوبی برای انتقال مفاهیم و باورهای دینی دارد.

چرا که در نمایش عروسکی به سبب حضور عروسک‌ها، بچه‌ها توان تشخیص بهتری پیدا می‌کنند و ارتباط خیلی خوبی با نمایشی که آن را مشاهده می‌کنند برقرار می‌کنند.

امکانات مورد نیاز: برای برگزاری نمایش بهتر است نمایشنامه‌های مخصوص کودکان، عروسک‌های مرتبط با آن و لوازم صحنه خصوصا ادوات جنگی کودکانه مانند زره، کلاه خود، مشک و... تهیه و همراه داشته باشید.

نکات و ملاحظات:

● داستانی را برای اجرای نمایش آماده کنید که برای بچه‌ها قابل فهم و متناسب با ظرفیت آنها باشد

● در انتخاب روایت توجه کنید که برای کودکان از زیبایی‌ها و سفیدی‌های کربلا بگویید نه جنایت‌ها و خشونت‌ها؛ چرا که برای کودکی که قدرت تشخیص ندارد شنیدن این خشونت‌ها و عدم توان پذیرش آن می‌تواند منجر به شکل‌گیری خاطره و تصور بدی از عاشورا بشود.

● از بیان مستقیم مفاهیمی که فهم آن برای کودک دشوار است بپرهیزید.

● بهتر است نمایش را با کمک خود بچه‌ها یا به صورت تعاملی برگزار کنید.

● نمایش را به صورت عمومی اجرا کنید که کودک احساس شخصیت بکند.

۹. کاردستی:

از مهم ترین مهارت های پیش از دبستان مهارت دست ورزی است که کودکان قبل از رفتن به مدرسه باید آن را یاد بگیرند؛ یکی از بهترین راه های تمرین دست ورزی، ساخت کاردستی است.

ساخت کاردستی خلاقیت کودکان، دقت و مهارت کار با دست را تقویت می کند و از همه مهم تر موفقیت در ساختن چیزی به کودکان اعتماد به نفس می دهد.

امکانات مورد نیاز: برای برگزاری این برنامه بهتر است علاوه بر همراه داشتن مربی کاردستی و خلاقیت و لوازم التحریرهای مورد نیاز مانند قیچی، کاغذ، چسب و...، الگوهای آماده کاردستی را داشته باشید که فرصت زمان کمتری از کودکان بگیرد و زودتر به خروجی برسد.

نکات و ملاحظات:

● متناسب با گروه های سنی و ظرفیت کودکان مواد اولیه کاردستی را در اختیار آنها قرار دهید.

● کاردستی های پیچیده را برای کودکان در نظر نگیرید که اگر نتوانستند درست

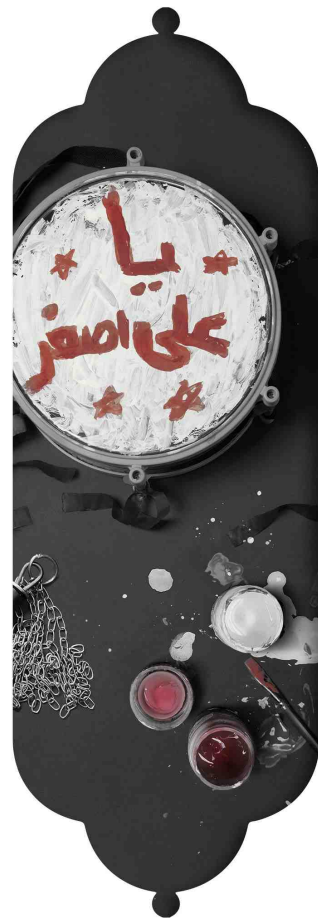
کنند احساس شکست و ناامیدی بکنند

● کاردستی های بسیار ساده را آموزش دهید که در کمترین زمان و با کمترین امکانات میتوان آنها را ساخت.

● کاردستی ها را به عنوان یادگاری پیاده روی اربعین به خود کودکان برگردانید.

● کاردستی های خلاق را تشویق کنید و به آنها به صورت عمومی جایزه بدهید.

● محلی را برای به نمایش گذاشتن کاردستی های بچه ها قرار بدهید که از این کار احساس شخصیت پیدا می کنند.

۱۰. ایستگاه صلواتی:

ایستگاه صلواتی متداول ترین فعالی هر موب است که هر گروهی بسته به شرایط و توانمندی هایش انتخاب می کند ایستگاهش چه نوع خوراکی یا ... داشته باشد؛ اما تفاوت موب های مادر و کودک در اینجا چیست؟ تفاوت می تواند آنجایی باشد که گرداننده این ایستگاه صلواتی خود کودکانش باشند.

این فعالیت به نوعی یک برنامه تربیتی است که در ضمن یک اقدام واقعی رخ می دهد. این اقدام می تواند منجر به تقویت روحیاتی مانند کار تشکیلاتی، ایثار، همکاری، کمک به دیگران و... بشود.

امکانات مورد نیاز: مانند هر ایستگاه صلواتی دیگری جنس خدمت به نسبت توان و امکانات شما مشخص می شود.

نکات و ملاحظات:

● از خود کودکان برای انتخاب مدل ایستگاه صلواتی یا نوع خدمت کمک بگیرید و اجازه بدهید در برپایی ایستگاه نقش فعال داشته باشند.

● کارهایی متناسب با سن و توان هر کدام از کودکان به آنها سپرده شود که خلل جدی در نظم ایستگاه ایجاد نکند، مثل ریختن نوشیدنی ها، چرخش غذا در سینی و ...

● کودکان مشغول به کار را تشویق کنید و این حس را القا کنید که آنها دارند کارشان را به خوبی انجام می دهند.

● تا حد امکان اجازه بدهید کار به دست کودکان باشد تا احساس استقلال بکنند و فقط مواقعی که به مشکل جدی بر می خورند به کار ورود کنید.

خدمات خانوادگی

نمی‌توان مادر و کودک را فارغ از نهاد خانواده یافت و برای آن برنامه ریزی کرد؛ چرا که این حضور خانوادگیست که سبب زمینه‌سازی حضور آنان در این مسیر می‌شود، به همین سبب در این بخش به ارائه پیشنهاداتی برای خانواده‌ها پرداخته ایم.

۱. مشاوره و آموزش:

یکی از خاصیت‌های مسیر اربعین این است که دل زائران در این مسیر بسیار نرم شده و پذیرای توصیه‌ها و مشاوره‌ها می‌شود. به همین سبب خوب است از این فرصت کمال استفاده را برد و با حضور مشاورانی مطمئن و متخصص به خانواده‌های حاضر در مسیر خدمات مشاوره‌ای و آموزش ارائه کرد؛ این مشاوره می‌تواند در موضوعات روانشناسی خانواده، تربیت فرزند و ... باشد.

همچنین در کنار فرایند مشاوره می‌توان دوره‌ها و کتاب‌های تربیتی مناسب هر مسئله را به خانواده‌ها معرفی کرد و نقشه راه آموزش و رشد آنها را برایشان ترسیم کرد.

امکانات مورد نیاز: برای برگزاری این برنامه بهتر است یک فضای از غرفه را که کمترین رفت و آمد و سر و صدا دارد را اختصاص دهید و همراه خود مشاوران متخصصی را داشته باشید که در شیفت‌های مختلف بتوانند پاسخگوی خانواده‌ها باشند.

۲. کتابخانه تربیتی والدین:

یکی از دیگر خدماتی که در کنار غرفه مشاوره توصیه می شود دایر کردن کتابخانه تربیتی والدین است؛ خصوصا برای ساعات استراحت یا بازی کودکان، فرصت مناسبی است تا به والدین پیشنهاد مطالعه کتاب های روان و کوتاه تربیتی بدهید. همچنین میتوان کتاب ها را یا بعضی از نکات کتاب ها را به صورت کارت پستال به یادگار هدیه بدهید.

امکانات مورد نیاز: علاوه بر اختصاص فضای مناسب برای مطالعه و فراهم کردن کتاب های گزینش شده مناسب، بهتر است همراه خود یک نفر داشته باشید که بر کتاب ها تسلط داشته باشد و بتواند متناسب با مسائل والدین، آنها را راهنمایی کند و به آنها کتاب معرفی کند.

۳. نمایشگاه تحولی:

برپایی نمایشگاه در یکی از غرفه های موکب برای والدین می تواند آموزنده و مفید باشد. موضوع مناسب برای یک نمایشگاه می تواند در زمینه فرزندآوری، نکات تربیت فرزند یا ضرورت ها و آثار زیارت اربعین به صورت خانوادگی باشد. در ساده ترین حالت میتوان عکس نوشته هایی از صحبت های کارشناسان را تهیه، چاپ و در غرفه نصب کرد.

امکانات مورد نیاز: اختصاص فضای در دسترس، تهیه مجموعه نمایشگاهی و نورپردازی مناسب و همراهی یک کارشناس که به توضیح محتواهای غرفه بپردازد می تواند از نیازمندی های اصلی برگزاری نمایشگاه محتوایی باشد.

۲. دیوار بیعت:

مسیر اربعین بهترین فرصت تجدید عهد با امام زمان (عج) است؛ به همین منظور یکی دیگر از برنامه هایی که پیشنهاد می شود، دیوار بیعت است؛ که به صورت کلی کارکرد این قالب گرفتن یک مشارکت جمعی از زائران و ایجاد فضای تعهد جمعی و وحدت قلوب است.

این عهد می تواند به صورت عمومی یا اختصاصی برای موضوع خاصی مانند جهاد فرزندآوری و... باشد.

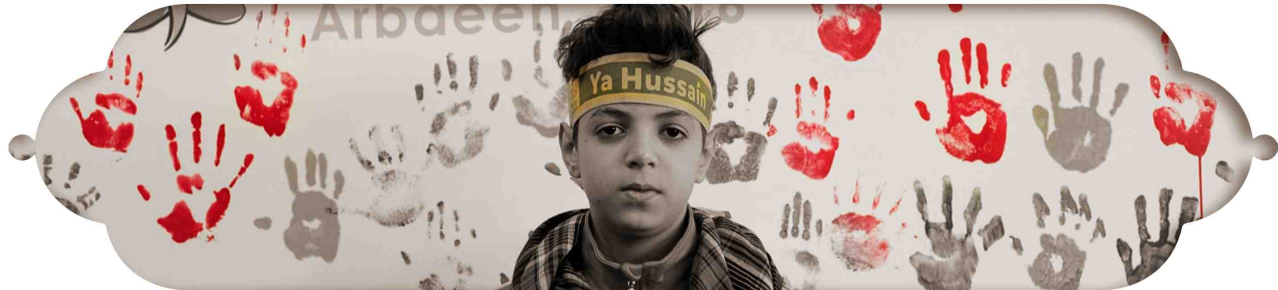
امکانات مورد نیاز: برای این کار تهیه بنر دیوارنگاره و لوازم التحریر (خودکار، ماژیک، برگه های یادداشت رنگی و چسبی) لازم است؛ بهتر است در دید عمومی زائران نصب شود و یک مسئول هم برای مدیریت و جذب زائران داشته باشد.

۵. محصولات فرهنگی:

یکی از خدماتی که میتوان برای سنین مختلف زائران فراهم کرد، محصولات کوچک مناسبی است که می تواند جنبه هدیه و یادگاری، و یا کاربردی داشته باشد.

این اقلام را هم به عنوان هدیه به رهگذران و هم به عنوان جایزه به کودکان در مسابقه ها می توان تقدیم کرد. پیکسل، سربند، پرچم، چفیه و... می توانند اقلام فرهنگی خوبی برای هدیه دادن باشند که ظرفیت جریان سازی بالایی نیز هم دارند.

استفاده از محصولات با موضوع مقاومت و قدس هم به دلیل اینکه وجه تمایز فرهنگی ما با سایر ملل است، پیشنهاد می گردد.

۶. غرفه عکاسی:

ثبت خاطرات سفر همیشه یکی از علاقه مندی های خانواده هاست؛ چراکه با ثبت لحظات خاطرات خوب سفر را همیشه به همراه خود داریم. و چه خاطره ای بهتر از خاطرات اربعین برای یادآوری برای یک خانواده است؟!

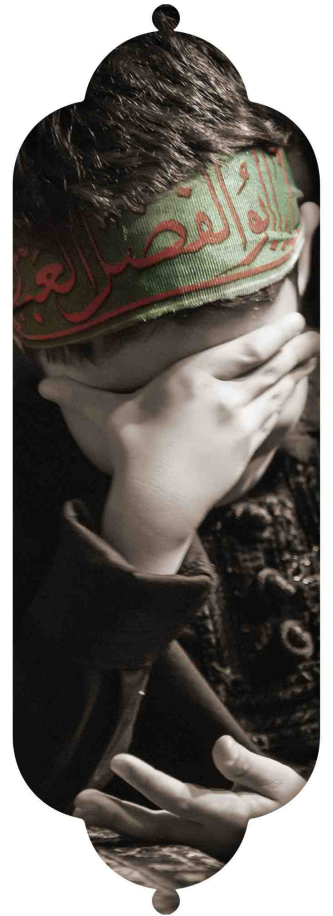
گرفه عکاسی به همین جهت برای ثبت خاطرات سفر اربعین پیشنهاد می شود؛ این غرفه یک دکور از پیش آماده دارد که خانواده با قرار گرفتن در آن دکور تصویر خانوادگی خود را ثبت می کند. در صورت امکان با استقرار یک عکاس شما می توانید با ثبت یک تصویر با کیفیت تر و تحویل عکس به صورت چاپی یا فایل دیجیتال، خاطره و تجربه بهتری را برای خانواده هایی که آمدند رقم بزنید.

امکانات مورد نیاز: لازمه اصلی برپایی غرفه عکاسی دکور آن است که به سلیقه خود می توانید آن را بسازید؛ پس از آن تجهیزات عکاسی مانند دوربین، پایه نور، لب تاب و... و همراه داشتن یک فرد متخصص از نیازمندی های غرفه است.

نکات و ملاحظات:

- میتوان برای فضا سازی از دکور حجمی استفاده کرد، استند های شخصیت ها (مثل حاج قاسم و ابومهدی)، حرم ها و ...
- میتوان برای جذابیت بیشتر از عنصر هایی مثل کلاه خود، شمشیر و... برای بچه ها استفاده کرد.
- فضایی از موکب را برای عکاسی فراهم کنید که در ساعات مختلف روز نور مناسب داشته باشد یا بتوان تامین کرد.

۷. واقعیت مجازی:

از برنامه هایی که بسیار برای خانواده ها در مسیر پیاده روی اربعین جذاب است استفاده از عینک واقعیت مجازی است. این ابزار که سناریوهای مختلفی میتواند داشته باشد کاربرد بالایی در شبیه سازی دارد و متداول ترین فیلمی که در اربعین شما نیز می توانید آن را تهیه کنید شبیه ساز واقعه عاشورا است که در سال های اخیر مورد استقبال زوار قرار گرفته است. البته عمدتاً محتوا برای والدین قابل استفاده است و متأسفانه غالباً محتوای مناسبی برای کودکان در دسترس نیست. **امکانات مورد نیاز:** برای برپایی این غرفه نیاز به تجهیزات واقعیت مجازی مانند: عینک واقعیت مجازی، موبایل، فیلم و نرم افزار مخصوص و نیروی متخصص آشنا با این ابزار دارید.

نکات و ملاحظات:

- غرفه مخاطب زیاد دارد از این جهت لازم است تعداد دستگاه ها بالا باشد تا صف طولانی تشکیل نشود. همچنین در هر غرفه حداقل دو نفر وجود داشته باشد زیرا تنها برگزار کردن هم سرعت را کم می کند هم کنترل جمعیت را دشوار می کند.
- بهتر است برای استفاده خانم ها، مکان مجزا و برگزار کننده خانم داشته باشید.
- باید مراقب تجهیزات غرفه مخصوصاً موبایل ها و عینک ها بود.
- استفاده طولانی از یک موبایل برای پخش فیلم واقعیت مجازی ممکن است به موبایل آسیب بزند بهتر است چند موبایل وجود داشته باشد تا هر چند ساعت بایکدیگر تعویض شوند.

جهت دریافت بسته های تکمیلی
به همراه پیوست های آن، به
کانال هیأت و کودک به نشانی
[@heyatkoodak](https://www.instagram.com/heyatkoodak) در ایتا یا به سایت
havayemadari.ir مراجعه بفرمایید

